



สิทธิในการได้รับการเยียวยา จากรัฐของผู้เสียหายและจำเลยในคดีอาญา

เรื่องสิทธิของผู้เสียหายและจำเลยในคดีอาญากรณีที่จะได้รับค่าทดแทนความเสียหายจากรัฐ ตามพระราชบัญญัติ
ค่าตอบแทนผู้เสียหาย และค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา พ.ศ.๒๕๔๔

๑.สิทธิของผู้เสียหายในคดีอาญาในการที่จะได้รับค่าตอบแทนและค่าใช้จ่ายจากรัฐ ก่อนที่จะทราบ
ว่าผู้เสียหายและจำเลยมีสิทธิได้รับค่าตอบแทนจากรัฐอย่างใดก่อนอื่น ต้องทราบก่อนว่าผู้เสียหายและจำเลยนั้นคือ
ใคร ซึ่งตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ได้ให้ความหมายของคำว่า **“ผู้เสียหาย”** ว่าหมายถึง “บุคคลที่ได้รับความ
เสียหายเนื่องจากการ กระทำความผิดฐานหนึ่งรวมทั้งบุคคลผู้มีอำนาจจัดการแทนผู้เสียหายด้วย” และตาม
พระราชบัญญัติค่าตอบแทนผู้เสียหายและค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา พ.ศ.๒๕๔๔ ได้กำหนด
ความหมายของคำว่า **“ผู้เสียหาย”** ว่าหมายถึง “บุคคลซึ่งได้รับความเสียหาย ถึงแก่ชีวิตหรือร่างกาย หรือจิตใจ
เนื่องจากการกระทำความผิดอาญาของผู้อื่น โดยตนมิได้มีส่วน เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดนั้น” จากคำนิยามของ
กฎหมายทั้ง ๒ ฉบับ ดังกล่าวจะเห็นว่า **“ผู้เสียหาย”** นั้นคือบุคคลที่ได้รับความเสียหายเนื่องจากการกระทำความผิด
อาญาของผู้อื่น ดังนั้นจึงมี เหตุอันสมควรที่ผู้เสียหายจะได้รับความคุ้มครองจากรัฐไม่ว่าในขั้นตอนใดๆของกระบวนการ
ยุติธรรม ไม่ว่าจะเป็นขั้นตอนของการสืบสวนสอบสวนโดยเจ้าพนักงานของรัฐหรือเจ้าหน้าที่ตำรวจ หรือขั้นตอนการ
ฟ้องคดีโดยพนักงานอัยการ การพิจารณาพิพากษาคดีโดยศาล รวมทั้งขั้นตอนของ การลงโทษโดยกรมราชทัณฑ์

ผู้เสียหายที่มีสิทธิจะได้รับค่าตอบแทนตามกฎหมายดังกล่าวจะต้องเป็นบุคคลซึ่งได้รับความเสียหายถึงแก่
ชีวิตร่างกาย หรือจิตใจอันเนื่องมาจากการกระทำความผิดอาญาของบุคคลอื่นโดยที่ตน มิได้มีส่วนเกี่ยวข้องด้วยในการ
กระทำความผิดนั้น ดังนั้นหากว่าผู้เสียหายมีส่วนเกี่ยวข้องด้วยในการ กระทำความผิด ผู้เสียหายก็ไม่มีสิทธิที่จะขอรับ
ค่าตอบแทนนี้ได้เลย ทั้งนี้แม้ว่าผู้เสียหายจะได้รับค่าตอบแทน จากรัฐตามกฎหมายดังกล่าวนี้แล้วก็ไม่เป็นการตัดสิทธิ
ผู้เสียหายที่จะพึงได้ตามกฎหมายอื่นอีก

**สำหรับฐานความผิดที่กระทำต่อผู้เสียหายอันจะทำให้ผู้เสียหายมีสิทธิที่จะได้รับค่าตอบแทน ได้
ต้องเป็นความผิดตามรายการที่ระบุไว้ท้ายพระราชบัญญัติ กล่าวคือ** ความผิดตาม ประมวลกฎหมายอาญา ภาค
๒ ความผิด ลักษณะ ๙ ความผิดเกี่ยวกับเพศ (มาตรา ๒๗๖ - มาตรา ๒๘๗) ลักษณะ ๑๐ ความผิดเกี่ยวกับชีวิตและ
ร่างกาย หมวด ๑ ความผิดต่อชีวิต (มาตรา ๒๘๘ - มาตรา ๒๙๔) หมวด ๒ ความผิดต่อร่างกาย (มาตรา ๒๙๕ - มาตรา
๓๐๐) หมวด ๓ ความผิดฐานทำให้แท้งลูก (มาตรา ๓๐๑ - มาตรา ๓๐๕) และหมวด ๔ ความผิดฐานทอดทิ้งเด็ก คน
ป่วยเจ็บหรือคนชรา (มาตรา ๓๐๖ - มาตรา ๓๐๘)๑ เท่านั้นผู้เสียหายในความผิดฐานอื่น ๆ นอกจากที่กล่าวมาแล้วหา
มี สิทธิที่จะได้รับค่าตอบแทนไม่

ค่าตอบแทนผู้เสียหายจะขอรับได้นั้น มี ๔ ประเภท ได้แก่

๑. ค่าใช้จ่ายที่จำเป็นในการรักษาพยาบาล รวมทั้งค่าฟื้นฟูสมรรถภาพทางร่างกายและจิตใจ
๒. ค่าตอบแทนในกรณีผู้เสียหายถึงแก่ความตาย
๓. ค่าขาดประโยชน์ทำมาหาได้ในระหว่างที่สามารถประกอบกิจการงานได้ตามปกติ
๔. ค่าตอบแทนความเสียหายอื่นตามที่คณะกรรมการเห็นสมควรทั้งนี้ค่าตอบแทนที่ผู้เสียหายจะได้รับมาน้อยเพียงใดนั้นขึ้นอยู่กับพฤติกรรมการณ์และความร้ายแรง ของการกระทำความผิดและสภาพความเสียหายที่ผู้เสียหายพึงได้รับ รวมทั้งโอกาสที่ผู้เสียหายจะได้รับการบรรเทาความเสียหายโดยทางอื่นด้วย

ทั้งนี้ค่าตอบแทนที่ผู้เสียหายจะได้รับมาน้อยเพียงใดนั้นขึ้นอยู่กับพฤติการณ์และความร้ายแรงของการกระทำความผิดสภาพความเสียหายที่ผู้เสียหายพึงได้รับ รวมทั้งโอกาสที่ผู้เสียหายจะได้รับการบรรเทาความเสียหายโดยทางอื่นด้วย

ส่วนจำนวนค่าตอบแทนที่ผู้เสียหายในคดีอาญามีสิทธิจะได้รับจากรัฐมีดังนี้

๑. ค่าใช้จ่ายที่จำเป็นในการรักษาพยาบาลให้จ่ายเท่าที่จ่ายจริงแต่ไม่เกิน ๓๐,๐๐๐ บาท (รวมถึงค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับค่าห้องและค่าอาหาร วันละไม่เกิน ๖๐๐ บาท)
๒. ค่าฟื้นฟูสมรรถภาพทางร่างกายและจิตใจให้จ่ายเท่าที่จ่ายจริงแต่ไม่เกิน ๒๐,๐๐๐ บาท (รวมถึงค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับค่าห้องและค่าอาหาร วันละไม่เกิน ๖๐๐ บาท)
๓. ค่าขาดประโยชน์ทำมาหาได้ในระหว่างที่สามารถประกอบกิจการงานได้ตามปกติให้ จ่ายในอัตราวันละไม่เกิน ๒๐๐ บาท แต่ไม่เกิน ๑ ปีนับแต่วันที่ไม่สามารถประกอบกิจการงานได้ตามปกติ
๔. ค่าตอบแทนความเสียหายอย่างอื่นนอกจากที่กล่าวแล้วให้จ่ายตามที่คณะกรรมการเห็น สมควรแต่ไม่เกิน ๓๐,๐๐๐ บาท

ในกรณีที่ผู้เสียหายถึงแก่ความตายจะได้รับค่าตอบแทน ดังนี้

๑. ค่าตอบแทน ๓๐,๐๐๐ บาท แต่ไม่เกิน ๑๐๐,๐๐๐ บาท
๒. ค่าจัดการศพ ๒๐,๐๐๐ บาท
๓. ค่าขาดอุปการะเลี้ยงดูไม่เกิน ๓๐,๐๐๐ บาท
๔. ค่าเสียหายอื่นนอกจาก ๑ - ๓ ให้จ่ายตามที่คณะกรรมการเห็นสมควร แต่ไม่เกิน ๓๐,๐๐๐ บาท ค่าตอบแทนตามที่กล่าวมานี้หากปรากฏในภายหลังว่าเหตุตามที่อ้างมาขอรับนั้นไม่เป็นความผิดอาญาหรือไม่ได้มีการกระทำที่กล่าวอ้าง ผู้เสียหายจะต้องคืนค่าตอบแทนที่รับไปแก่ กระทรวงยุติธรรม

๒. สิทธิของจำเลยในคดีอาญาในการที่จะได้รับค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายจากรัฐ

จำเลย คือบุคคลที่ถูกฟ้องคดีต่อศาลว่าได้เป็นผู้กระทำความผิด ซึ่งจำเลยที่จะมีสิทธิได้รับ ค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายจากรัฐจะต้องเป็นผู้ที่ถูกดำเนินการฟ้องคดีต่อศาลว่าได้เป็นผู้กระทำความผิด อาญาโดยพนักงานอัยการ และถูกคุมขังอยู่ในระหว่างการพิจารณาคดีของศาล และศาลได้มีคำพิพากษา ถึงที่สุดว่าจำเลยมิได้เป็นผู้กระทำความผิดหรือการกระทำของจำเลยไม่เป็นความผิด^๓ จำเลยจึงมีสิทธิ ที่จะได้รับค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายจากรัฐ และการที่จำเลยได้รับค่าทดแทนหรือค่าใช้จ่ายจากรัฐไปแล้ว ก็ไม่เป็นการตัดสิทธิหรือประโยชน์ที่จำเลยจะพึงได้ตามกฎหมายอื่นอีก ซึ่งสิทธินี้มีได้เฉพาะในกรณีที่ จำเลยถูกดำเนินคดีโดยพนักงานอัยการเท่านั้น

สำหรับค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายที่จำเลยจะขอรับได้นั้นมี ๖ ประเภท ดังนี้

๑. ค่าทดแทนการถูกคุมขัง โดนครำนวนจากจำนวนวันที่ถูกคุมขัง ในอัตราวันละ ๒๐๐ บาท
๒. ค่าใช้จ่ายที่จำเป็นในการรักษาพยาบาล รวมทั้งค่าฟื้นฟูสมรรถภาพทางร่างกายและจิตใจ หากว่าความเจ็บป่วยของจำเลยเป็นผลโดยตรงจากการถูกดำเนินคดี
๓. ค่าทดแทนในกรณีที่จำเลยถึงแก่ความตาย และความตายนั้นเป็นโดยตรงจากการถูกดำเนินคดี
๔. ค่าขาดประโยชน์ทำมาหาได้ในระหว่างถูกดำเนินคดี
๕. ค่าใช้จ่ายที่จำเป็นในการดำเนินคดี
๖. ค่าทดแทนกรณีขอให้ศาลคืนสิทธิที่เสียไปอันเป็นผลโดยตรงจากคำพิพากษาแต่ไม่สามารถ คืนสิทธินั้นได้

ทั้งนี้ กฎหมายได้กำหนดอัตราการจ่ายค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายแก่จำเลย ดังนี้

๑. ค่าใช้จ่ายที่จำเป็นในการรักษาพยาบาลให้จ่ายเท่าที่จ่ายจริงแต่ไม่เกิน ๓๐,๐๐๐ บาท
๒. ค่าฟื้นฟูสมรรถภาพทางร่างกายและจิตใจ ให้จ่ายเท่าที่จ่ายจริง แต่ไม่เกิน ๕๐,๐๐๐ บาท

๓. ค่าขาดประโยชน์ทำมาหาได้ในระหว่างถูกดำเนินคดี ให้จ่ายในอัตราวันละ ๒๐๐ บาท นับแต่ วันที่ไม่สามารถประกอบการทำงานได้จนปกติ
๔. ค่าใช้จ่ายที่จำเป็นในการดำเนินคดี ได้แก่ ค่าทนายความ และค่าจ่ายที่จำเป็น อย่างอื่นในการดำเนินคดี ซึ่งค่าใช้จ่ายที่จำเป็นอย่างอื่นในการดำเนินคดีให้จ่าย แต่ไม่เกิน ๓๐,๐๐๐ บาท ส่วนค่าทนายความนั้นให้จ่ายเท่าที่จ่ายจริง แต่ ขึ้นอยู่กับอัตราโทษที่กฎหมายกำหนดไว้ และต้องอยู่ภายในกรอบอัตราที่กำหนดไว้ในตาราง ๑๐๐,๐๐๐ บาท
- (๑) คดีที่มีโทษประหารชีวิต ให้จ่ายในอัตราขั้นต่ำเรื่องละ ๔,๐๐๐ บาท แต่ไม่เกินเรื่องละ ๑๐๐,๐๐๐ บาท
- (๒) คดีที่มีโทษจำคุกอย่างสูงตั้งแต่ ๑๐ ปีขึ้นไปแต่ไม่ถึงโทษประหารชีวิตรวมทั้งคดีอาญาที่มีความผิดหลายกรรม หลายกระทงซึ่งแต่ละกระทงมีอัตราโทษจำคุกอย่างสูงไม่เกิน ๑๐ ปีเมื่อรวมโทษทุกกระทงแล้วโทษจำคุกเกินกว่า ๑๐ ปีให้จ่ายอัตราขั้นต่ำเรื่องละ ๓,๐๐๐ บาท แต่ไม่เรื่องละ ๗๕,๐๐๐ บาท
- ๓) คดีอย่างอื่นนอกจากใน (๑) และ (๒) ให้จ่ายในอัตราขั้นต่ำเรื่องละ ๒,๐๐๐ บาท แต่ไม่เกินเรื่องละ ๕๐,๐๐๐ บาท

ในกรณีที่จำเลยถึงแก่ความตายให้จ่ายค่าทดแทนแก่จำเลย ดังนี้

๑. ค่าทดแทนจ่ายเป็นเงินจำนวน ๑๐๐,๐๐๐ บาท
๒. ค่าจัดการศพจ่าย ๒๐,๐๐๐ บาท
๓. ค่าขาดอุปกรณ์เลี้ยงดูให้จ่ายไม่เกิน ๓๐,๐๐๐ บาท
๔. ค่าเสียหายอื่นนอกจาก ๑, ๒ และ ๓ ให้จ่ายตามที่คณะกรรมการเห็นสมควรแต่ไม่เกิน ๓๐,๐๐๐ บาท

๓. ขั้นตอนและวิธีการในการขอรับค่าตอบแทน ค่าทดแทนและค่าใช้จ่าย

บุคคลผู้มีสิทธิที่จะได้รับค่าตอบแทน ค่าทดแทน และค่าใช้จ่าย ในคดีอาญาได้แก่ ผู้เสียหายและ จำเลยในคดีอาญา แต่ถ้าเป็นกรณีที่ผู้เสียหายและจำเลยใดคดีอาญาถึงแก่ความตาย ก่อนที่จะได้รับค่าตอบแทน ค่าทดแทนหรือค่าจ่าย แล้วแต่กรณี ทายาทของผู้เสียหายหรือ จำเลยนั้นมีสิทธิในการเรียกร้องและรับค่าตอบแทน ค่าทดแทน หรือค่าใช้จ่ายดังกล่าวแทน ผู้เสียหายหรือจำเลยได้ทั้งนี้ให้เป็นไปตามระเบียบที่คณะกรรมการกำหนดนอกจากนี้หากผู้เสียหาย จำเลยหรือทายาทซึ่งได้รับความเสียหายดังกล่าวเป็นบุคคลผู้ไร้ความสามารถหรือขาดสติปัญญา ไม่สามารถยื่นคำขอด้วยตนเองได้ ในกรณีนี้ผู้แทนโดยชอบธรรมหรือผู้อนุบาล ผู้บุพการี ผู้สืบสันดาน สามเษหรือภริยาของบุคคลนั้น หรือผู้ดูแลรักษาบุคคลดังกล่าว อาจยื่นคำขอรับค่าตอบแทน ค่าทดแทนหรือค่าใช้จ่าย แล้วแต่กรณีได้ทั้งนี้ตามระเบียบที่คณะกรรมการกำหนด โดยยื่นคำขอ ณ สำนักงานช่วยเหลือทางการเงินแก่ผู้เสียหายและจำเลยในคดีอาญา

โดยยื่นคำขอ ณ สำนักงานช่วยเหลือทางการเงินแก่ผู้เสียหายและจำเลยในคดีอาญา กระทรวงยุติธรรม โดยจะต้องไปยื่นคำร้องขอภายใน ๑ ปี นับแต่วันที่ผู้เสียหายได้รู้ถึงการกระทำ ความผิด หรือการกระทำของจำเลยไม่เป็นความผิดแล้วแต่กรณี

อนึ่ง ในการยื่นคำร้องขอรับค่าตอบแทน ค่าทดแทน หรือค่าใช้จ่ายดังกล่าว ผู้เสียหาย จำเลย หรือทายาทซึ่งได้รับความเสียหาย จะยื่นต่อศาลจังหวัดที่ผู้นั้นมีภูมิลำเนาอยู่ในเขตก็ได้ และถือว่า การยื่นคำขอดังกล่าวเป็นการยื่นต่อสำนักงานแล้ว

กล่าวโดยสรุป จะเห็นได้ว่าการคุ้มครองสิทธิของผู้เสียหายและจำเลยในคดีอาญา เป็นขั้นตอน หนึ่งที่ศาลได้ให้ความสำคัญ เพราะถือว่าบุคคลเหล่านี้ได้รับความเดือดร้อนจากการ กระทำของบุคคลอื่นทั้งทางร่างกายและจิตใจ ดังนั้นรัฐจึงมีบทบาทที่สำคัญในการให้ความช่วยเหลือ และคุ้มครอง เพื่อเป็นการบรรเทาและเยียวยาความเดือดร้อนของผู้เสียหายและจำเลยในคดีอาญา